

УДК 336.71

Мостовенко Н.А., к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет
n.mostovenko@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2050-1529>

Nataliia Mostovenko, Phd of Economic Shiences, associate Professor
Lutsk National Technical University
n.mostovenko@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2050-1529>

Отримано: 20.11.2025. Прорецензовано: 22.11.2025. До друку: 23.11.2025.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛІ БАНКІВСЬКОГО ФОНДУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

У статті обґрунтовується гіпотеза, що в умовах цифрової економіки формується якісно нова модель банківського фондування. Розглядається вплив цифровізації та макроекономічних чинників на ринкову поведінку споживачів у сфері фінансових послуг та їх вплив на трансформацію моделі банківського фондування в Україні. Окреслено ключові фактори, що стримують формування довгострокових заощаджень за посередництвом банків: воєнний стан, орієнтація клієнтів на ліквідність, цінові фактори, а саме :підвищення військового збору та зниження реальної дохідності депозитів. Аналітичні дані підтверджують зміни у структурі банківського фондування, суттєвий приріст поточних коштів населення, що свідчить про подальші зміни у ресурсній базі банківської системи. Фондування розглядається як динамічна модель, чутлива до цифровізації. Виявлено, що використання цифрових платформ у банківництві змінює структуру зобов'язань, вартість і швидкість мобілізації ресурсів. Обґрунтовано, як цифровізація банківської інфраструктури та зростання фінансової обізнаності економічних агентів змінюють модель споживчої поведінки й впливають на результати банківського фондування.

Ключові слова: банки, фондування, зобов'язання, цифровізації банків, банківські ресурси, поточні рахунки, digital-обслуговування, поведінкові чинники

TRANSFORMATION OF THE BANK FUNDING MODEL UNDER DIGITALIZATION

The article examines the impact of digitalization and macroeconomic factors on the transformation of the bank funding model in Ukraine. It highlights the growing role of cashless instruments, the expansion of digital financial management capabilities, and the associated increase in balances on card and current accounts. The key factors restraining the formation of long-term savings through banks are identified: martial law, clients' orientation toward liquidity, the increase in the military tax, and the decline in the real yield of deposits. It is shown that despite these changes, household funds remain a significant source of funding resources, and changes in their financial behavior substantially influence the structure of banks' liabilities. Analytical data confirm a considerable increase in households' current funds, indicating further shifts in the resource base of the banking system.

The article substantiates how the digitalization of banking infrastructure and the growing financial literacy of economic agents transform consumer behavior and affect the outcomes of bank funding. The spread of digital service channels and the possibility of independent investment (particularly in domestic government bonds and war bonds) reduce the role of banks as the sole intermediaries and strengthen consumers' agency in financial decision-making. The key consequences of these changes are defined as follows: increased trust in digital services due to enhanced security protocols; the formation of a «constant access» effect through mobile applications and a corresponding rise in current deposits; and the intensification of transactional activity, which stimulates the accumulation of funds in current accounts and supports the development of a broad ecosystem of related financial products.

The growing importance of current accounts as the core of digital services, along with the rising financial literacy of consumers, is driving the transformation of the bank funding model. Funding is viewed as a dynamic model sensitive to digitalization: the use of digital platforms, open APIs, client data analytics, and automated liquidity management systems generates new mechanisms and sources of resources, alters the structure of liabilities, changes the cost and speed of resource mobilization, and enhances the active role of clients in shaping the resource base.

Keywords: banks, funding, liabilities, bank digitalization, banking resources, current accounts, digital servicing, behavioral factors.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На банки, як провідних суб'єктів підприємницької діяльності на фінансовому ринку, покладена функція

посередництва у мобілізації та перерозподілі грошових ресурсів в економічній системі. Залучаючи кошти від свого імені на грошовому ринку, банк набуває права на їх використання у визначених на законодавчому рівні формах. Таким чином банк забезпечує подальше розміщення залучених коштів серед тих економічних агентів, які потребують боргового фінансування. Факт боргової сутності грошових ресурсів, переданих банком своїм клієнтам, насамперед, визначає емісійні можливості банківської системи, вплив центрального банку на механізм формування пропозиції грошей, забезпечує ефективний оборот капіталу та підтримує ліквідність фінансової системи. На те, як ефективно банківські установи виконують перерозподільну функцію, визначальною мірою впливає обсяг банківських пасивів, що становить ресурсну базу банків.

Сучасні умови цифрової економіки призводять до зміни існуючих моделей фондування банків. Традиційно, ресурсна база банків формується за рахунок депозитної складової та коштів, запозичених на міжбанківському ринку. Під впливом цифрових технологій виникають новітні канали залучення ресурсів, ускладнюється мапа конкуренції, зростає швидкість руху пасивів, а поведінка банківських вкладників стає більш активною. Зазначені аспекти, що супроводжують процеси цифровізації ринку банківських послуг призводять до зміни механізмів формування ресурсної бази банків та потребують теоретико-методологічного та практичного опрацювання.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Цифрова трансформація ринку фінансових послуг не залишила осторонь банківські установи. Сучасні моделі банківського обслуговування переважно стали дистанційними, зростає й операційна ефективність в роботі з клієнтами. Інноваційність та важливість процесів цифровізації у вітчизняному банкінгу зумовили значний дослідницький інтерес. Ключову роль інновацій та їх вплив на формування цифрової інфраструктури банкінгу висвітлено у дослідженні

цілої групи авторів (*Дзямulich та ін., 2021*); Пестовська З. С. узагальнює термінологічний апарат та представляє переваги й недоліки новітніх підходів до ведення банківського бізнесу та наголошує на необхідності врегулювання й адаптації регулятивної бази здійснення банківських послуг (*Пестовська, 2021*). Підхоплюють проблему посилення ролі державного регулювання банківського сектору в умовах цифрових змін й Реверчук С. К. та Творидло О. І., обґрунтовуючи пріоритетність завдань з цифрового посилення банківської системи (*Реверчук і Творидло, 2023*). Береславська О. І. оцінює основні переваги, напрями та ефекти трансформації банківських послуг внаслідок поширення цифрових технологій (*Береславська, 2024*); Жердецька Л. В., Коцина Д. О., Крижановський О. О. на підставі вивчення показників, що характеризують дистанційне банківське обслуговування проаналізували місце банківської системи України у цифровій економіці (*Жердецька та ін., 2024*); Непочатенко О. А., Пташник С. А., Шеїн В. В. пропонують модель цифрового банківського обслуговування, що на їх думку ґрунтується на оптимізації діючих каналів процесів й продуктів на основі «омніканального підходу» (*Непочатенко та ін., 2025*). Своєю чергою Бутенко Т. В., спираючись на 4 моделі цифрового банкінгу, що сформувались під впливом ступеню проникнення цифрових технологій у банківські бізнес-процеси, представила порівняльну характеристику традиційних та цифрових банків (*Бутенко, 2025*). На питаннях формування стратегій цифрового обслуговування сегменту корпоративного банкінгу акцентує увагу Кретов Д. Ю., (*Кретов, 2024*).

Поширення цифрових технологій на ринок фінансових послуг та банківського обслуговування клієнтів зумовив появу багатьох аспектів для дискусій у наукових колах. Дослідники приділяють увагу термінології, напрямам цифрової трансформації, вивчають перспективи, загрози, ризики цих процесів, необхідності їх регулювання в правовому полі. Дещо поза увагою дослідників залишається питання впливу процесів цифровізації на формування

ресурсної бази банків. Його актуальність зокрема підкреслювалася у дослідженні Конончука О. В. та Фомова Д. О. у аспектів впливу діджиталізації на управління інвестиційними ресурсами банківських клієнтів (*Конончук і Фомов, 2024*).

Цілі статті. Мета статті полягає в узагальненні тенденцій трансформації механізму банківського фондування внаслідок поширення цифрових інновацій у банківському сегменті.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасній практиці досліджень стану діяльності банківської системи доволі поширеним є використання поняття «фондування», хоча його однозначного трактування у вітчизняній науковій літературі чи нормативних документах не усталено. На підставі вивчення практичних коментарів, аналітичних оглядів й дослідницьких матеріалів можна зробити висновок, що цей термін використовуються для характеристики структури зобов'язань банку, що формують основну частину його пасивів та слугують ключовим джерелом фінансування активних операцій.

Ми розглядаємо фондування банківської установи як процес формування та оптимізації структури її зобов'язань з метою забезпечення достатнього, стабільного й економічно обґрунтованого обсягу ресурсів для фінансування активних операцій, з урахуванням вартості залучення, строкової структури, ліквідності та ризиків.

За найновішими даними НБУ: «У III кварталі зобов'язання банків зросли на 1.7% (+13.0% р/р). З початку року зростання становило 3.4%. Основним рушієм цього зростання залишалися кошти клієнтів, передусім населення. Кредити рефінансування банки майже не використовують – їх мають лише три невеликих банки на загальну суму 1.4 млрд грн. У II кварталі 2025 року зовнішні залучення сектору зросли на 1.9% кв/кв, їхній загальний обсяг залишався на рівні 1.6 млрд дол., що і надалі становить близько 2% від зобов'язань» (*НБУ, 2025*).

Показником змін у структурі зобов'язань банківської системи є питома вага їх безстрокової частини (кошти на вимогу). За даними НБУ спостерігається чітка тенденція до зміни структури зобов'язань банківського сектору в розрізі строковості депозитів та неухильне зменшення частки строкових депозитів(див. рис. 1).

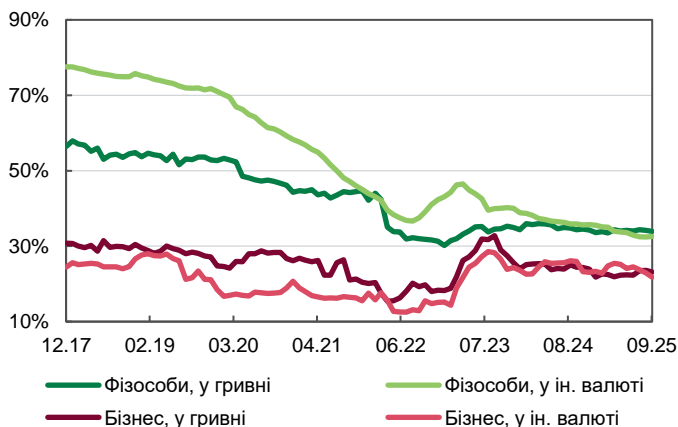

Рис. 1. Частка строкових депозитів у зобов'язаннях банківського сектору *

*Джерело: (НБУ: Огляд банківського сектору, листопад 2025)

У Інфляційному звіті НБУ за січень 2025 року підкреслюється інертна реакція банків на вплив змін у процентній політиці банків. Нині в банківській системі накопичилися певні макроекономічні передумови, що зумовлюють «відмову» від послуг банків в частині формування заощаджень як способу збереження коштів чи пасивного заробітку. Першим чинником, безмовно, є військовий стан. Тут клієнти з цілком зрозумілих причин надають перевагу доступності до власних коштів та ліквідності своїх активів. Діджиталізація спричинила процес, коли посередницькі послуги банків стають все менш «банківськими». Можливість дистанційного керування власними

коштами, їх переказу, конвертації, відкриття віртуальних карток, доступності в режимі 24/7 незалежно від відстані чи часового поясу. Для суб'єктів господарювання й фізичних осіб зручності, які надає діджиталізація у сфері доступу до особистих фінансів та швидке управління грошовими потоками посилює їх активну роль у прийнятті фінансових рішень. Так, НБУ звітує, що в Україні спостерігається щорічний приріст клієнтів, що обслуговуються дистанційно. Станом на 01.01.2024 року налічувалося 84 млн. користувачів платіжних послуг. Дистанційно обслуговувалося 2,92 млн користувачів (89,15%) – СГ, включаючи ФОП та 62,29 млн. користувачів (79,47%) – фізичних осіб. Вже станом на 01.01.2025 року загальна кількість споживачів становила 84 млн. осіб, серед яких 3,01 млн (89,85%) користувачів – СГ і 66,51 млн (82,87%) користувачів – ФО обслуговувалися дистанційно.

Другим чинником стало підвищення військового збору, що зменшило реальну дохідність депозитів. Профіцит ліквідності у банківських установах вплинув на консервацію відсоткових ставок, що у випадку зростання валютного курсу може спричинити відтік заощаджень в сегмент іноземної валюти. Зміни у структурі приросту нових депозитів демонструють зміщення уваги вкладників на короткі терміни: «...Частка депозитів до 1 міс. збільшилася на 3.7 в. п., так само як частка депозитів до 6 міс. на 4.2 в. п. Водночас частка депозитів понад 6 міс. знизилася на 7.1 в. п.» (НБУ: *Огляд банківського сектору, листопад 2025*)

У структурі зобов'язань банківської системи кошти фізичних осіб практично не поступаються обсягам коштів юридичних осіб і станом на вересень 2025 року займають 42,2%, що на 0,1 в.п. більше аналогічного періоду попереднього року. Тому фізичні особи залишаються важливими постачальниками ресурсів фіндування для банківської системи й ігнорувати зміни в їх поведінці як споживачів фінансових послуг нераціонально. Від 2021 року ріст коштів на поточних депозитах фізичних осіб перевищив 200% (див. рис. 2).

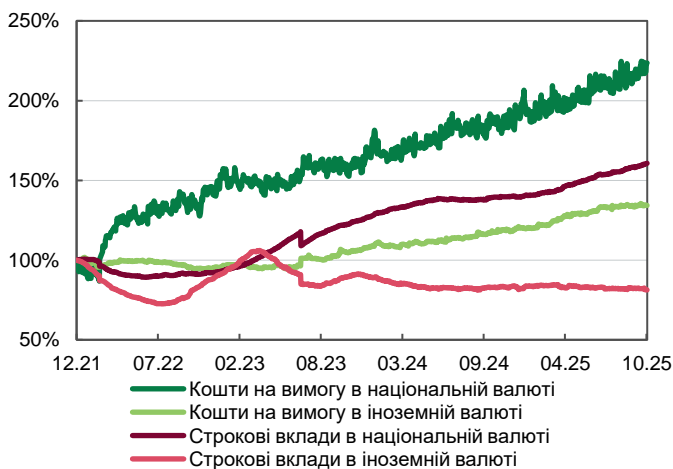

Рис 2. Динаміка зростання коштів фізичних осіб у зобов'язаннях банківського сектору *

*Джерело: (НБУ: Огляд банківського сектору, листопад 2025)

По-третє, посилюється значення безготівкової складової маси та зменшення обсягів використання готівки. Поряд із збільшенням цифрових можливостей в переказі грошей та управління грошовим потоками, це зумовлено оптимізацією витрат на інкасування готівки, зручністю, підвищенням протоколів безпеки при ідентифікації користувачів, втрата необхідності купівлі іноземної валюти при платежах за межами України тощо. Це також призводить до зростання залишків на карткових та поточних рахунках, які стають переважним інструментом розрахунків.

Варто підкреслити, що поряд із зростанням рівня цифровізації банківської інфраструктури відбувається поліпшення фінансової обізнаності економічних агентів, включаючи фізичних осіб. Доступність інтернет-технологій та

digital-каналів обслуговування призвела до трансформації парадигми управління особистими фінансами й позбавила банки «ексклюзивності» у постачанні послуг. Тепер можна не лише переказувати кошти між рахунками, оплачувати комунальні та інші платежі, а й самостійно придбати ОВДП чи їх підвид – військові облигації, не вдаючись до фінансового посередництва з боку банків чи інших фінустанов. Економічні агенти навчилися оцінювати переваги та недоліки різних форм збереження купівельної спроможності грошей, порівнювати дохідність різноманітних інструментів для формування власних заощаджень, оцінювати їх ризиковість.

Таким чином змінюється модель споживчої поведінки на ринках фінансових послуг, зростає вплив поведінкових чинників на результати банківського фондування. Її основні наслідки полягають в такому:

1. Запровадження протоків безпеки, багатофакторної ідентифікації, прозорість здійснення операцій формують у споживачів відчуття безпеки та захищеності. Покращення якості цифрової інфраструктури та посилення регуляторних вимог підвищують довіру до цифрових банківських сервісів.

2. Мобільні банківські застосунки сформували у клієнтів певний психологічний ефект «постійного доступу» та контрольованості. Оперативність доступу до коштів, що забезпечується цифровими сервісами та мобільним банкінгом стимулює агентів до збільшення обсягів поточних депозитів, а для банків – збільшує необхідність вдосконалення системи управління пасивами, що не чутливі до змін відсоткової ставки.

3. Інтенсивність транзакцій на поточних рахунках стимулює накопичення коштів на цих рахунках, а сам рахунок є базою для підключення додаткових сервісів та продуктів (онлайн кредити, оплата комунальних рахунків, підписки користувача, інвестиційні сервіси та ін.).

Висновки. Зростання ролі поточних рахунків як базового елемента підключення технологічних сервісів, а також підвищення рівня фінансової обізнаності споживачів зумовлюють істотну трансформацію моделі банківського

фондування. Результати проведеного дослідження дають підстави трактувати «фондування» не як статичний процес з традиційними каналами залучення коштів, а як динамічну модель, що зазнає впливу цифровізації. Інтеграція цифрових платформ, відкритих АРІ, алгоритмів аналітики клієнтських даних, автоматизованих систем управління ліквідністю та дистанційних каналів залучення ресурсів формує нові механізми, джерела та інструменти **фондування**. У результаті трансформується структура зобов'язань банків. Це призводить до коригування вартості й швидкості мобілізації ресурсів, посилення конкуренції за депозитну та недепозитну базу, переходу клієнтів від пасивної до активної ролі у формуванні ресурсної бази банків.

Список бібліографічного опису:

1. Береславська О. І. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*, 2024. №60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3649/3578>
2. Бутенко Т. В. Цифровізація банківського сектору: проблеми та перспективи. *Економічний простір*. 2025. № 197. С. 159-166. <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/02/197-159-166-butenko.pdf>
3. Жердецька Л. В., Коцина Д. О., Крижановський О. О. Трансформація банківського бізнесу в умовах розвитку цифрової економіки. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*; зб. наук. праць. Одеса: ОНЕУ. 2024. № 3-4 (316-317). С. 55-62. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-3-4-316-317-55-62>
4. Конончук О. В., Фомов Д. О. Діджиталізація банківських послуг управління інвестиційними ресурсами. Формування ринкових відносин в Україні. 2023. № 1. С. 19-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2023_1_5
5. Кретов Д. Ю. Сучасний стан цифровізації в корпоративному банкінгу України. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. №6. С. 78-85. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-11>
6. Непочатенко О. А., Пташник С. А., Шеін В. В. Цифрова модель банківського обслуговування. *Економічний простір*. 2025. № 197. С. 93-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2025_197_18.
7. Огляд банківського сектору (листопад 2025). Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2025-11.pdf?v=14
8. Пестовська З. С. (Р)еволюція банкінгу: дискусії та перспективи. *Академічний огляд*. 2021. №1(54). С. 37-47. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2021/1/5.pdf>.
9. Реверчук С. К. Творидло О. І. Цифровізація банківського бізнесу: виклики та можливості для державного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2867/2791>.
10. Dziamulych M., Stashchuk O., Korobchuk, T., Mostovenko, N., Martyniuk, R., Strelkova, I., Grebeniuk, N. Banking innovations and their influence on the formation

Економічні науки : збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка". Випуск 22 (87). Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Л.Л. Ковальська. Луцьк : ВІП ЛНТУ, 2025. 691 с.
of digital banking. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2021. Vol. 11. Iss. 2. Special Issue XXI. P. 108-112. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110221/PDF/110221.pdf> (in English).

References

1. Bereslavskaya O. I. Transformatsiia bankivskykh posluh v umovakh tsyfrovizatsii. *Ekonomika ta suspilstvo*, 2024. No60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3649/3578> (in Ukrainian)
2. Butenko T. V. Tsyfrovizatsiia bankivskoho sektoru: problemy ta perspektyvy. *Ekonomichnyi prostir*. 2025. No197. P. 159-166. <https://economyandsociety.in.ua/wp-content/uploads/2025/02/197-159-166-butenko.pdf> (in Ukrainian)
3. Zherdetska L. V., Kotsyna D. O., Kryzhanovskiy O. O. Transformatsiia bankivskoho biznesu v umovakh rozvytku tsyfrovoi ekonomiky. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu: zb. nauk. Prats. Odesa: ONEU*. 2024. No3-4 (316-317). P. 55-62. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-3-4-316-317-55-62> (in Ukrainian)
4. Kononchuk O. V., Fomov D. O. Didzhytalizatsiia bankivskykh posluh upravlinnia investytsiynymy resursamy. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. 2023. No1. P. 19-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2023_1_5 (in Ukrainian)
5. Kretov D. Yu. Suchasnyi stan tsyfrovizatsii v korporatyvnomu bankinhu Ukrainy. *Kyivskiy ekonomichnyi naukovyi zhurnal*. 2024. No6. P. 78-85. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-11> (in Ukrainian)
6. Nepochatenko O. A., Ptashnyk S. A., Shein V. V. Tsyfrova model bankivskoho obsluhovuvannia. *Ekonomichnyi prostir*. 2025. № 197. P. 93-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2025_197_18. (in Ukrainian)
7. Ohliad bankivskoho sektoru (lystopad 2025). *Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2025-11.pdf?v=14 (in Ukrainian)
8. Pestovska Z. S. (R)evoliutsiia bankinhu:dystkusii ta perspektyvy. *Akademichnyi ohliad*. 2021. No1(54). P. 37-47. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2021/1/5.pdf> (in Ukrainian)
9. Reverchuk S. K. Tvorydlo O. I. Tsyfrovizatsiia bankivskoho biznesu: vyklyky ta mozhyvosti dlia derzhavnogo rehuliuвання. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2867/2791>. (in Ukrainian)
10. Dziamulych M., Stashchuk O., Korobchuk, T., Mostovenko, N., Martyniuk, R., Strelkova, I., Grebeniuk, N. Banking innovations and their influence on the formation of digital banking. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2021. Vol. 11. Iss. 2. Special Issue XXI. P. 108-112. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110221/PDF/110221.pdf>.

DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2025-22\(87\)-32](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2025-22(87)-32)